

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010102 “Сестринська справа”

Київ
2011

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Укладачі:

Л.А. Базунова — викладач-методист, викладач вищої категорії, заступник директора з навчально-виробничої роботи Черкаського базового медичного коледжу;

А.М. Діхтяренко — викладач вищої категорії, старший викладач, голова циклової комісії терапевтичних дисциплін Черкаського базового медичного коледжу;

І.А. Козинець — викладач вищої категорії, старший викладач, голова циклової комісії хірургії Черкаського базового медичного коледжу;

І.Я. Губенко — канд. мед. наук, викладач-методист, викладач вищої категорії, заслужений лікар України, директор Черкаського базового медичного коледжу;

І.В. Радзієвська — викладач вищої категорії, викладач-методист, заступник директора з навчальної роботи Черкаського базового медичного коледжу;

О.Т. Шевченко — викладач-методист, викладач вищої категорії, голова циклової комісії інфекційних хвороб Черкаського базового медичного коледжу.

Програму розглянуто і схвалено на спільному засіданні циклових комісій клінічних дисциплін Черкаського медичного коледжу (протокол № 3 від 18 жовтня 2011 р.) та рекомендовано до затвердження опорною цикловою комісією МОЗ України з сестринської справи (протокол № 1 від 26 жовтня 2011 р.).

Рецензенти:

О.М. Дудник — головний лікар комунального закладу “Обласна лікарня — центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф” Черкаської обласної ради;

Л.З. Хренова — заступник головного лікаря з медсестринства комунального закладу “Обласна лікарня — центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф” Черкаської обласної ради, головний позаштатний спеціаліст із сестринської справи Головного управління охорони здоров’я та медицини катастроф Черкаської обласної державної адміністрації, заслужений працівник охорони здоров’я України;

О.М. Маковічук — викладач-методист, викладач вищої категорії, заступник директора з навчально-виробничої роботи Чернівецького базового медичного коледжу Буковинського державного медичного університету;

І.М. Бандура — викладач I категорії, зав. виробничою практикою Івано-Франківського базового медичного коледжу;

М.П. Пустовойт — заступник директора з практичної підготовки Комунального вищого навчального закладу Полтавської обласної ради “Кременчуцький медичний коледж”;

В.О. Сінюгіна — викладач-методист, викладач вищої категорії Кременчуцького медичного коледжу, голова циклової методичної комісії професійної і практичної підготовки терапевтичного циклу.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ "Медицина", 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до змін тривалості навчання медичних сестер та введенням нових навчальних планів підготовки цієї категорії фахівців виникли нові підходи до організації та проведення виробничої практики після отримання достатнього обсягу теоретичних знань та практичних вмінь і навичок. як підготовчий етап практичного навчання медичних сестер. Практика студентів медичних училищ, коледжів, медсестринських факультетів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів. При проведенні практики слід керуватися складовими галузевих стандартів вищо освіти ОКХ і ОПП, затверджених МОН України та МОЗ України в 2011 р. і навчальними планами, чинними наказами МОН України та МОЗ України, Положенням про проведення практики.

За навчальним планом тривалість практики становить:

№ з/п	Відділення	Дні	Години	
			Робота у відділенні	Самостійна робота на кожному робочому місці в ЛПЗ
1	Терапевтичне	6	36	18
2	Хірургічне	6	36	18
	Диференційований залік			
	Підсумок:	12	72	36
	Усього			108

Під час проходження практики 1/3 від загального обсягу часу виділяється на самостійну роботу, яка включає удосконалення недостатньо засвоєних практичних навичок, роботу в бібліотеці та санітарно-освітню роботу. Практика студентів проводиться на базах лікувально-профілактичних установ, затверджених наказами управління охорони здоров'я обласної, міської держадміністрацій, відповідно до вимог програми.

ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЦІ

- своєчасно прибути на базу практики;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, інфекційної безпеки;
- дотримуватися правил Етичного кодексу медичної сестри України;
- виконувати всі завдання, що передбачаються програмою практики та дотримуватися правил внутрішнього розпорядку лікувально-профілактичної установи;
- надати в училище, коледж, на медсестринський факультет щоденник практики, характеристику та індивідуально виконані завдання (за наявності);
- відповідати за виконану роботу та її результати на рівні зі штатними працівниками лікувальної установи;
- брати активну участь у різноманітній роботі лікарні (медсестринських конференціях, медсестринських конкурсах тощо);
- проводити санітарно-освітню роботу з пацієнтами та їхніми родичами;
- своєчасно скласти залік з практики.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

З метою набуття студентами під час практики умінь та навичок самостійно розв'язувати виробничі, наукові і організаційні завдання та активізувати їхню діяльність, розширити світогляд, підвищити ініціативу студентам пропонується виконати такі індивідуальні завдання:

- виготовити тематичні санбюлетені (стенди, таблиці, муляжі, кросворди тощо) за рекомендаціями методичних керівників практики;
- проводити профорієнтаційну роботу серед працюючої молоді в лікувально-профілактичних установах та школах за місцем проходження практики;
- вивчати структуру захворювань у місцях проходження практики (збирати статистичні дані з окремих патологічних одиниць), враховуючи дані сучасної екологічної ситуації.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- виконати програму практики;
- вивчити функціональні обов'язки, які закріплені за студентами на їхніх робочих місцях;
- опрацювати інструкції з техніки безпеки;
- вивчити зразки заповнення медичної документації (медсестринські історії хвороби, листки призначення, температурні листки тощо);
- вести щоденники згідно з вимогами;
- виконувати всі обов'язки студента під час практики.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Відповідно до Наказу МОЗ України № 690 від 07.12.2005 р. “Про затвердження Положення про організацію та проведення практики студентів вищих медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів I—IV рівнів акредитації” після проходження виробничої практики студенти складають залік. Залік з практики приймається на базах практики або у навчальному закладі.

МЕТА ПРАКТИКИ:

- закріпити та поглибити теоретичні знання зі спеціальних клінічних предметів;
- удосконалити професійні медсестринські навички та вміння зі спеціальності;
- здійснювати диференційований догляд за пацієнтами з різними хворобами;
- підготуватися до майбутньої самостійної роботи медичної сестри: самостійно і під контролем медичних сестер студенти виконують обов'язкові практичні навички, оцінюють стан здоров'я пацієнтів, планують та здійснюють догляд за пацієнтами, закріплюють навички роботи з оформлення медсестринської документації.

Після закінчення практики **студенти повинні знати:**

- Основи законодавства України про охорону здоров'я, постанови Уряду України з питань охорони здоров'я і навколишнього середовища, організаційну структуру, правові та економічні аспекти діяльності лікувально-профілактичних установ.
- Анатомо-фізіологічні, вікові, статеві, психологічні особливості здорової і хворої людини, причини і фактори ризику виникнення патологічних процесів в організмі, механізм їх виникнення та розвитку, основи фармакотерапії, сумісність, дозування, методика введення в організм лікарських засобів, правила обліку, виписування і зберігання їх.
- Етіологію, симптоматику захворювань людини терапевтичного та хірургічного профілю. Сучасні методи обстеження і діагностики, принципи лікування й догляду за хворим, особливості патології людини в різних вікових групах.
- Особливості спостереження та догляду за пацієнтами при різних видах патології.
- Етапи сестринського процесу під час догляду за пацієнтами.
- Основи медичної інформатики та правила оформлення медичної документації.
- Основи медсестринської етики та деонтології.
- Правила професійного спілкування.
- Організацію роботи медичного персоналу відділень.

— Правила охорони праці та техніки безпеки.

ЗМІСТ

МЕДСЕСТРИНСТВО У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ

Студенти повинні знати:

- Законодавство України про охорону здоров'я;
- посадові обов'язки медичної сестри, накази та інструкції, які регламентують роботу відділення;
- правила техніки безпеки під час роботи;
- дієтичні столи, основи раціонального харчування;
- основи медсестринської етики та деонтології;
- основні етапи сестринського процесу;
- основні прояви захворювань внутрішніх органів;
- тактику дій медичного персоналу, якщо виявлено пацієнта, в якого підозрюється особливо небезпечна інфекція.

Студенти повинні вміти:

- володіти навичками професіонального спілкування;
- здійснювати медсестринський процес під час догляду за пацієнтами із захворюваннями внутрішніх органів;
- володіти методами обстеження пацієнта в клініці внутрішніх хвороб;
- за даними обстеження визначати стан здоров'я пацієнта та надавати долікарську допомогу хворим у разі:
  - нападу бронхіальної астми;
  - легеневої кровотечі;
  - непритомності;
  - колапсу;
  - нападу стенокардії;
  - інфаркту міокарда;
  - гострої лівошлуночкової недостатності;
  - гіпертонічного кризу;
  - анафілактичного шоку;
  - гострих алергійних станів;
- виконувати заходи, спрямовані на підтримання інфекційної безпеки, санітарно-протиепідемічного та лікувально-охоронного режимів лікарні.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основи Законодавства України про охорону праці;
- основні демографічні показники здоров'я населення;
- особливості організації роботи денних та домашніх стаціонарів;
- правила охорони праці, техніки безпеки, електробезпеки та безпеки життєдіяльності;
- сучасні методи обстеження та лікування, догляду та спостереження за пацієнтами терапевтичного профілю.

РОБОТА В СТАЦІОНАРІ

Робочі місця студентів: пост медичної сестри, маніпуляційний кабінет, процедурний кабінет, палати для пацієнтів, кабінети додаткових функціональних обстежень.

Робота студентів у відділенні регламентується посадовими обов'язками на кожному робочому місці і повинна бути спрямована на самостійне виконання обов'язкових практичних навичок.

Студенти проводять огляд і оцінюють стан здоров'я пацієнта, здійснюють догляд за пацієнтами з різними захворюваннями, готують пацієнтів до лабораторних, інструментальних, функціональних обстежень, беруть участь у проведенні їх; працюють з листками призначень на посту медичної сестри, готують маніпуляційну до роботи та проведення маніпуляцій, заповнюють медичну документацію; проводять облік сильнодіючих і наркотичних речовин, здійснюють заходи з дотримання санітарного і лікувально-охоронного режиму відділення; беруть участь у прийнятті та передачі чергувань.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Реєстрація пацієнтів, що поступають у стаціонар.
2. Здійснення огляду пацієнта, оцінювання його стану.
3. Проведення термометрії із записом результатів у температурному листку.
4. Визначення частоти і характеру пульсу.
5. Вимірювання артеріального тиску, його реєстрація.
6. Робота з листком призначень.
7. Спостереження за пацієнтами з хронічними захворюваннями.
8. Підготовка пацієнта та необхідного обладнання до:
  - взяття загального аналізу крові, аналізу крові на вміст цукру;
  - взяття загального аналізу сечі, визначення білка, цукру та кетонових тіл експрес-методами, діастазу;
  - взяття аналізу сечі за методами Зимницького, Нечипоренка;
  - взяття калу на яйця гельмінтів, приховану кров, копрограму;
  - здійснення гастроскопії, бронхоскопії, ректороманоскопії, колоноскопії;
  - здійснення ультразвукового дослідження органів черевної порожнини;
  - здійснення рентгенологічних обстежень шлунково-кишкового тракту, нирок, хребта;
  - здійснення плевральної та абдомінальної пункцій;
  - запису електрокардіограми.
9. Підготовка маніпуляційного стола до роботи.
10. Проведення проби на чутливість організму до антибіотиків.
11. Розрахунок, розчинення та введення антибіотиків.
12. Виконання внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних ін'єкцій.
13. Заповнення систем для трансфузій та проведення внутрішньовенних вливань.
14. Введення інсуліну.
15. Введення олійних розчинів.
16. Взяття крові на біохімічні і бактеріологічні дослідження.
17. Проведення дезінфекції, передстерилізаційного очищення інструментарію (шприців, голочок, предметів догляду) згідно з чинними наказами, інструкціями та галузевим стандартом.
18. Проведення контролю якості передстерилізаційного очищення інструментарію на наявність крові і мийних засобів.
19. Виконання шлункового і дуоденального зондування.
20. Промивання шлунка.

21. Постановка клізми: очисної, сифонної, послаблювальної, лікувальної.
22. Проведення катетеризації сечового міхура.
23. Приготування розчинів хлорного вапна, хлораміну, водню пероксиду та інших дезінфекційних засобів.
24. Підготовка функціонального ліжка для хворого.
25. Заміна натільної та постільної білизни.
26. Годування тяжкохворого.
27. Оброблення шкіри, профілактика пролежнів, підмивання хворих.
28. Подавання судна, сечоприймача та їх дезінфекція.
29. Подавання зволоженого кисню.
30. Використання зігрівального компресу, гірчичників, п'явок.
31. Користування кишеньковим та стаціонарним інгаляторами.
32. Застосування грілки, пузиря з льодом.
33. Взяття мазків із зівва, носа на мікрофлору.
34. Збирання мокротиння на дослідження.
35. Підготовка зондів, катетерів, наконечників до маніпуляцій.
36. Надання рекомендації хворим щодо лікувального харчування. Проведення профілактичних оглядів.

МЕДСЕСТРИНСТВО В ХІРУРГІЇ

Студенти повинні знати:

- основні завдання хірургічної служби України;
- накази, інструкції, галузевий стандарт, які регламентують роботу стаціонарів хірургічного профілю; хірургічних і травматологічних кабінетів поліклініки; посадові інструкції медичних сестер на кожному робочому місці;
- сучасні методи медсестринського обстеження пацієнтів;
- симптоматику захворювань та ушкоджень, їх ускладнення;
- профілактику хірургічної інфекції, основи асептики, антисептики;
- методи передстерилізаційного очищення та стерилізації медичного інструментарію;
- неоперативну і оперативну хірургічну техніку.

Студенти повинні вміти:

- володіти навичками професійного спілкування;
- виконувати медсестринські маніпуляції в хірургії;
- за даними обстежень оцінити стан пацієнта і за необхідності надати долікарську допомогу в разі:
  - гострої крововтрати, масивної кровотечі;
  - поранення шиї;
  - легеневої кровотечі;
  - кровотечі з носа;
  - вивиху нижньої щелепи;
  - перелому трубчастих кісток;
  - перелому ребер, відкритого пневмотораксу;
  - переломів кісток таза;
  - травматичного шоку;

- хімічних опіків шкіри;
  - хімічного опіку стравоходу;
  - термічного опіку;
  - ураження електричним струмом високої напруги;
  - електротравми;
  - обмороження;
  - гострої затримки сечі;
  - печінкової та ниркової кольок;
  - початкової стадії маститу;
  - посттрансфузійних ускладнень;
- уміти здійснювати сестринський процес під час догляду за пацієнтами з хронічними захворюваннями.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основи Законодавства України про охорону здоров'я;
- стан хірургічної захворюваності населення;
- правила роботи з пацієнтами з діагнозом ВІЛ/СНІД;
- особливості організації роботи стаціонарних відділень хірургічного профілю;
- правила охорони праці, техніки безпеки, електробезпеки та безпеки життєдіяльності;
- сучасні методи обстеження, лікування, догляду та спостереження за пацієнтами хірургічного профілю.

РОБОТА В СТАЦІОНАРІ

Робочі місця студентів: перев'язочна (чиста і гнійна), операційна, гіпсовочна, пост медичної сестри, кабінети додаткових методів обстеження, операційні.

Студенти самостійно оцінюють стан тяжкості пацієнтів, визначають послідовність заходів з підготовки пацієнтів до операцій та процедур, догляду за пацієнтами, виконують призначення лікаря. Роботу студентів контролюють досвідчені медичні сестри, а також студенти працюють під безпосереднім керівництвом медичних сестер відповідних підрозділів хірургічного стаціонару.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Підготовка пацієнтів до:
  - ендоскопічного дослідження (бронхоскопії, фіброгастродуоденоскопії, цистоскопії, колоноскопії, ректороманоскопії);
  - рентгенологічного дослідження (жовчного міхура, нирок, сечовивідних шляхів, таза, поперекового відділу хребта);
  - ультразвукового дослідження органів черевної порожнини та малого таза;
  - комп'ютерної томографії;
  - магнітно-резонансної томографії;
2. Транспортування та перекладання хірургічних хворих.
3. Транспортування хворих з переломами таза, стегнової кістки, ребра, хребта.
4. Підготовка ватно-марлевих кульок, серветок, тампонів.
5. Знезаражування і передстерилізаційне очищення хірургічного інструментарію, шприців.
6. Контроль якості передстерилізаційного очищення.
7. Укладання матеріалу в бікси для стерилізації.

8. Підготовка зондів, дренажів до стерилізації та проведення їх стерилізації.
9. Обробка рук сучасними методами.
10. Одягання операційної сестри і хірурга.
11. Підготовка стерильного стола до роботи в перев'язочній та операційній.
12. Проведення місцевої анестезії.
13. Складання інструментів для:
  - венесекції;
  - трахеостомії;
  - плевральної пункції;
  - первинного хірургічного оброблення ран;
  - лапароцентезу;
  - апендектомії;
  - лапаротомії;
  - трепанації черепа;
  - ампутації кінцівки;
  - скелетного витягання.
14. Підготовка ліжка для післяопераційного хворого.
15. Заповнення інфузійних систем і підключення їх.
16. Взяття крові з вени.
17. Визначення групи крові та резус-фактора експрес-методом.
18. Проведення проб на сумісність крові донора і реципієнта.
19. Промивання шлунка.
20. Постановка клізм.
21. Катетеризація сечового міхура.
22. Підготовка пацієнта до операції.
23. Проведення премедикації.
24. Проведення туалету операційних та гнійних ран.
25. Зняття швів.
26. Накладання м'яких і твердих пов'язок:
  - клейових, клейово-пластирних, клеолових;
  - бинтових;
  - чепець;
  - на одне і обидва ока;
  - вуздечку;
  - хрестоподібної на потилиці з переходом на спину;
  - колосоподібної на плечовий суглоб;
  - спіральної на грудну клітку;
  - на грудну залозу;
  - Дезо;
  - на пахову ділянку;
  - черепашачу на ліктьовий та колінний суглоби;
  - "лицарська рукавичка";
  - на палець (спіральну, колосоподібну);
  - косинкову на верхню кінцівку;
  - восьмиподібну на надп'ятковий суглоб;
  - поворотну на стопу;
  - еластичних бинтів на кінцівки;
  - тіснотугу.

27. Накладання твердих пов'язок:
  - шини Крамера, Дітеріхса;
  - підготовка гіпсових бинтів, лонгет, накладання і зняття;
  - підготовка до застосування шини Беллера.
28. Накладання джгута при артеріальній і венозній кровотечах.
29. Пальцеве притискання артерій.
30. Проведення непрямого масажу серця.
31. Проведення штучної вентиляції легень “рот до рота”, “рот до носа”.
32. Виведення нижньої щелепи при западінні язика.
33. Оформлення карти пацієнта стаціонару.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я: підручник / Т.О. Антропова та ін. — К.: Медицина, 2006. — 352 с.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський догляд за пацієнтом. — К.: Здоров'я, 2000. — 248 с.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський процес: Основи сестринської справи та клінічного медсестринства. — К.: Здоров'я, 2001. — 208 с.

Касевич Н.М. Практикум із сестринської справи: навч. посіб. — К.: Здоров'я, 2005. — 464 с.

Ковальчук О.Л., Сабадишин Р.О., Маркович С.В. Медсестринство в хірургії. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. — 480 с.

Методические рекомендації по применению дезинфицирующих средств, разрешенных к применению в Украине. — Одесса, 2005.

Основи догляду в домашніх умовах: навч. посіб. для патронажних медичних сестер / За заг. ред. І.Т. Усіченка, А.В. Царенка, С.А. Місяка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 372 с.

Шегедин М.Б., Шуляр І.А. та ін. Медсестринство в терапії. — Дрогобич: Відродження, 2006.

Додаткова

Ваврик Ж.М. Лекції з хірургії. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 444 с.

Кудрявцева Т.О. Сестринський процес: етапи, зміст, документація: навч.-метод. посіб. — К.: Здоров'я, 2001. — 96 с.

Тарасюк В.С. Ріст і розвиток людини. — К.: Здоров'я, 2002. — 272 с.